

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

8 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Paweł Grzegorczyk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 8 stycznia 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank S.A. w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 17 lipca 2020 r., VI ACa 614/19,

w sprawie z powództwa B.D. i M.D.

przeciwko Bank S.A. w W.

o ustalenie i zapłatę,

1. oddala skargę kasacyjną;

**2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 5400 zł
(pięć tysięcy czterysta) tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego, wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych
w przypadku opóźnienia rozpoczynającego bieg po upływie
tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu odpisu niniejszego
wyroku.**

Dariusz Dończyk

Dariusz Zawistowski

Paweł Grzegorczyk

UZASADNIENIE

W wyroku z 22 maja 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił, że zawarta pomiędzy B.D. i M.D. oraz Bankiem Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umowa kredytowa nr [...] jest nieważna, oddalił powództwo o zapłatę i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił, że 22 stycznia 2007 r. powodowie zawarli z Bankiem1 S.A. w W., którego następcą prawnym jest Bank S.A., umowę kredytu budowlanego w walucie wymienialnej, na podstawie wniosku o kredyt hipoteczny, w którym powodowie wskazali CHF jako walutę kredytu oraz PLN jako walutę jego spłaty. Jako cel kredytu wskazano nabycie lokalu mieszkalnego. We wniosku kredytowym znajdowało się podpisane przez powodów oświadczenie, że są świadomi występowania ryzyka zmiany kursu waluty kredytu, o przyznanie którego się ubiegają oraz konsekwencji zmiany kursu waluty. Powodowie złożyli także „Oświadczenie o ponoszeniu ryzyka walutowego i/lub ryzyka zmiennej stopy procentowej”. Zgodnie z §1 umowy kredytobiorcom udzielono kredytu w łącznej kwocie 292 616,58 CHF, z czego 277 568,02 CHF z przeznaczeniem na sfinansowanie budowy lokalu mieszkalnego, 13 882,76 CHF z przeznaczeniem na refinansowanie poniesionych środków własnych oraz 1 165,80 CHF z przeznaczeniem na sfinansowanie należnej Bankowi opłaty przygotowawczej. Kredyt został udzielony na okres do 15 stycznia 2037 r.

W § 17 umowy strony postanowiły, że w kwestiach nieuregulowanych mają zastosowanie postanowienia Regulaminu kredytu hipotecznego i budowlanego. Zgodnie z § 37 ust. 1 i 2 Regulaminu kredyty w walutach wymienialnych są wypłacane i spłacane w złotych, przy zastosowaniu odpowiednio kursu kupna i sprzedaży waluty obowiązującego w Banku w chwili wypłaty lub spłaty kredytu. Odsetki, prowizje oraz opłaty naliczane są w walucie kredytu i podlegają spłacie w złotych przy zastosowaniu kursu sprzedaży walut obowiązującego w Banku w chwili spłaty (§ 38 ust. 1 Regulaminu).

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo o ustalenie nieważności umowy kredytu jest usprawiedliwione co do zasady. Wskazał, że umowa kredytu nie jest sprzeczna z art. 69 ust. 1 pr.bank. Nie budzi wątpliwości dopuszczalność konstruowania umów

kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, w których wysokość kwoty kredytu wyrażona w złotych jest określana (indeksowana) według kursu innej waluty oraz umów kredytu denominowanego w walucie obcej, w których wartość kwoty kredytu jest wyrażona w walucie obcej, ale kredyt jest wypłacany w złotych, po przyjętym kursie przeliczeniowym. Zastosowanie przeliczeń oznacza jedynie modyfikację wysokości świadczeń, do których zobowiązane są strony i nie ingeruje w ogólną konstrukcję umowy. Mieści się to w granicach swobody umów zgodnie z art. 353¹ k.c.

Sąd Okręgowy stwierdził, że strony zawarły umowę kredytu denominowanego, w którym kwota kredytu ustalona w walucie obcej zostaje przeliczana na złote polskie, najpierw w celu ustalenia wysokości świadczenia ze strony banku, a następnie w celu ustalenia wysokości świadczenia ze strony kredytobiorcy. W ocenie Sądu Okręgowego doszło do naruszenia granic swobody umów ze względu na sposób określenia w umowie mechanizmu denominowania kredytu, co spowodowało nieważność umowy. Przyczyną wadliwości umowy, prowadzącej do jej nieważności, był narzucony przez bank sposób ustalania wysokości kwoty podlegającej wypłacie oraz kwot podlegających zwrotowi, a więc podstawowych świadczeń stron. Ustalenie wysokości kwoty wypłaconego i zwracanego kredytu oraz wysokości oprocentowania wiązało się z odwołaniem do kursów walut ustalanych samodzielnie przez bank. Umowa oraz wzorce umowne stanowiące podstawę ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego nie określały prawidłowo zasad ustalania tych kursów. Dokonana w świetle przesłanek określonych w art. 58 § 1 k.c. kontrola postanowień umowy i regulaminu dotyczących zasad określania kursów waluty obcej uzasadniała ocenę, że są one sprzeczne z ustawą jako ukształtowane z naruszeniem właściwości (natury) stosunku prawnego, a więc z przekroczeniem określonych w art. 353¹ k.c. granic swobody umów.

Sąd Okręgowy wskazał, że kwota stanowiąca wysokość świadczenia, które miał spełnić bank w złotych, w ramach postawienia kredytu do dyspozycji kredytobiorcy i umożliwienia mu wykorzystania kredytu zgodnie z umową, nie jest w umowie oznaczona, jak również nie są wskazane obiektywne zasady jej określenia. Regulamin stanowi jedynie, że wypłata świadczenie przez banku

nastąpi w złotych, przy zastosowaniu kursu sprzedaży waluty obowiązującego w banku w chwili wypłaty. Również w przypadku spłaty kredytu znana była jedynie kwota wyrażona we frankach szwajcarskich. Takie ukształtowanie stosunku zobowiązaniowego narusza jego istotę, gdyż wprowadza do stosunku zobowiązaniowego element nadrzędności jednej ze stron i podporządkowania drugiej strony umowy, bez odwołania do jakichkolwiek obiektywnych kryteriów, określających granice swobody jednej ze stron. Naruszenie istoty stosunku zobowiązaniowego oznacza przekroczenie granic swobody umów określonych w art. 353¹ k.c. i prowadzi do nieważności czynności prawnej jako sprzecznej z ustawą (art. 58 k.c.).

Wyrokiem z 17 lipca 2020r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację pozwanego. Przyjął za własne ustalenia faktyczne sądu I instancji i podzielił w części rozważania prawne Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny wskazał, że zgodnie z Regulaminem kredyty w walutach wymienialnych były wypłacane oraz podlegały spłacie przy zastosowaniu odpowiednio kursu kupna lub sprzedaży waluty obowiązującego w banku w chwili wypłaty lub spłaty. Wbrew twierdzeniom pozwanego, w Regulaminie brak jest odwołania do Tabeli Kursów Banku. Pozwany przyznał w Regulaminie, że kursy wymiany walut będą ustalane wyłącznie przez bank. To, czy bank w praktyce ustalał te kursy według wskaźników obiektywnych nie ma znaczenia z punktu widzenia istnienia podstaw do stwierdzenia nieważności umowy kredytu. Z żadnego postanowienia umowy kredytu, analizowanych łącznie z Regulaminem, nie wynika, że zgodnym zamiarem stron było stosowanie obiektywnego kursu rynkowego, tj. kursu, którego wysokość zależy od czynników ekonomicznych i wartości CHF na rynku walutowym.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że umowa o kredyt denominowany nie jest *per se* sprzeczna z właściwością stosunku zobowiązaniowego, a przez to nie jest sprzeczna z zasadą swobody umów. Inaczej należy ocenić natomiast sposób ustalenia w umowie kredytu wysokości świadczeń podlegających wpłacie oraz zwrotowi przez kredytobiorcę (łącznie z oprocentowaniem), który prowadzi do sprzeczności umowy kredytu denominowanego do waluty z właściwością (naturą) tego stosunku prawnego. Zasada swobody umów

nie daje podstaw do przyjęcia, że jedna ze stron umowy może bez zgody drugiej strony ustalić wysokość świadczenia w sposób nieskrępowany, po powstaniu stosunku zobowiązaniowego i bez odwołania się do jego treści. W świetle ustaleń nie ma dowodu na to, że powodowie zgadzali się na sposób ustalania świadczeń przyjęty przez bank po zawarciu umowy kredytu. Okoliczność, że bank samodzielnie oznaczał sposób przeliczenia rat kapitałowo-odsetkowych, przy braku sprzeciwu ze strony kredytobiorcy, nie może prowadzić do konkluzji, że został osiągnięty konsens. Kredytobiorcy nie mogli nie zgodzić się na narzucony przez bank sposób oznaczenia świadczenia.

Z punktu widzenia art. 353¹ k.c. istotne jest, aby treść lub cel umowy nie sprzeciwiały się naturze stosunku zobowiązaniowego. Badaniu podlega zatem treść umowy i jej cel. Chodzi o wszelkie, nawet pośrednie i odległe następstwa czynności prawnej, jednak tylko takie, które znane są obu stronom. Istotne jest, że obie strony są świadome tego, iż przez wykonanie zobowiązania osiągną pewien stan rzeczy. Z materiału dowodowego nie wynika, aby pozwany uzgodnił z powodami, czy też aby powodowie zgodzili się na to, że przez wykonanie zobowiązania osiągnięty może zostać cel stosunku zobowiązaniowego, który będzie dla nich niekorzystny przy ustalaniu kursu wymiany walut samodzielnie przez bank.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że stosowanie klauzul waloryzacyjnych (walutowych) jest w umowie kredytu dopuszczalne co do zasady. Nie narusza zasady nominalizmu i zasady swobody umów, jeżeli pozwala na określenie koniecznych przedmiotowo postanowień umowy kredytowej, określonych w art. 69 Prawa bankowego. Sporządzenie umowy wymaga zastosowania takiego mechanizmu określania kursu CHF na potrzeby ustalenia wysokości każdej kolejnej raty, który byłby niezależny od arbitralnych decyzji kredytodawcy, tak aby kredytobiorca z góry mógł ustalić poziom ryzyka związanego z uzyskaniem kredytu. Kredytobiorca musi takie zapisy zaakceptować, mimo że nie jest w stanie z góry przewidzieć wymiaru poszczególnych rat. Granice swobody umów, związane z naturą umowy kredytowej nie pozwalają więc na akceptację takiej treści zapisów dotyczących ustalania kursu wymiany walut, jakie znalazły się w § 37 ust. 1 i 2 Regulaminu. Postanowienia te pozwalały na jednostronne ustalenie kursu wymiany walut przez

bank, w oparciu o bliżej niedookreślone kryteria, a przez to kształtowały one jednostronnie wysokość świadczenia kredytodawcy oraz kredytobiorcy. Natura stosunków obligacyjnych nie pozwala zaś, by jedna strona, a zwłaszcza silniejsza ekonomicznie, mogła na etapie realizacji umowy narzucać drugiej stronie wysokość jej zobowiązań.

W umowie kredytu bankowi pozostawiono w istocie swobodne określenie kwoty podlegającej wypłacie i zwrotowi przez kredytobiorcę, ponieważ umowa kredytu i Regulamin nie precyzowały, w jaki sposób bank wyznacza kursy walut. Rozwiązanie takie narusza „istotę stosunku zobowiązaniowego umowy kredytu, o którym stanowi art. 353¹ k.c., co czyni tę umowę za nieważną na podstawie art. 58 § 1 k.c.”

Sąd Apelacyjny ocenił również postanowienia umowne pod kątem ich abuzywności. Podzielił ocenę sądu Okręgowego, że treść umowy nie była indywidualnie uzgadniana z powodami.

W ocenie Sądu Apelacyjnego pozwany nie wykonał wobec kredytobiorców obowiązku informacyjnego o ryzyku kursowym w związku z zawieraną umową kredytową. Informacja dotycząca umowy kredytu udzielana przez bank powinna dotyczyć przede wszystkim „głównego świadczenia stron”, charakteryzującego tę umowę. W przypadku kredytu denominowanego elementem charakteryzującym przedmiot umowy jest warunek umowny w postaci klauzuli waloryzacyjnej, która określa mechanizm obliczenia świadczenia kredytobiorcy. Skoro strony miały łączyć umowa kredytu denominowanego, a spłata rat kredytu miała nastąpić w innej walucie niż waluta denominowana, to zakres obowiązków informacyjnych banku ograniczony był przede wszystkim postanowieniami umownymi, które dotyczą wysokości zobowiązania, świadczeń kredytodawcy i kredytobiorcy oraz klauzul denominacyjnych. Pozwany jako dowód wykonania obowiązku informacyjnego wskazał na treść oświadczenia o ponoszeniu ryzyka walutowego i/lub ryzyka zmiennej stopy procentowej oraz § 4 ust. 1 i § 18 ust. 3 umowy kredytu. Miały one jednak charakter blankietowy. Spełnienia obowiązku informacyjnego nie dowodzi także okoliczność, że powodowie odbyli kilkanaście spotkań z doradcą. Nie wiadomo bowiem, jakie informacje zostały powodom rzeczywiście przez doradcę przekazane.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że zawarte w umowie kredytu klauzule kształtujące mechanizm przeliczeniowy określają główne świadczenie kredytobiorcy. W ten sposób ocenił także postanowienie określające sposób oznaczenia kursu miarodajnego dla przeliczenia walutowego. Dotyczy to § 1 umowy kredytu, który wyraża kwotę kredytu we frankach szwajcarskich. Określone w § 37 ust. 1 i 2 Regulaminu klauzule przeliczeniowe, stanowiące część mechanizmu przeliczeniowego, pozostają w ścisłym związku z § 1 umowy kredytu. Bez tego ostatniego postanowienia umownego pozwany nie mógłby wprowadzić kwestionowanych rozwiązań przyjętych w Regulaminie.

Sąd Apelacyjny uznał, że w razie stwierdzenia abuzywności klauzuli ryzyka walutowego utrzymanie umowy nie jest możliwe z prawnego punktu widzenia. Dotyczy to także klauzul przeliczeniowych przewidujących spread walutowy. Zważywszy, że strony miały wolę zawarcia umowy o kredyt denominowany do waluty (art. 65 k.c.), wyeliminowanie niedozwolonych postanowień umownych istotnie zmieniałoby kształt umowy kredytu.

Pozwany w skardze kasacyjnej zarzucił naruszenie przepisów postępowania, art. 233 § 1 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 327¹ § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz naruszenie prawa materialnego, art. 189 k.p.c., art. 69 ust. 1 i 2 pr. bank. w zw. z art. 353¹ k.c. oraz art. 58 § 1 k.c., art. 385¹ k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, art. 58 § 2 k.c., art. 385¹ k.c., art. 385² k.c., art. 58 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 69 ust. 3 pr. bank., art. 65 k.c., art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty naruszenia przepisów postępowania były nieuzasadnione. Zgodnie a art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustaleń faktycznych lub oceny dowodów. Sformułowany w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie mógł zatem stanowić podstawy uwzględnienia skargi kasacyjnej. Wobec przyjętej przez Sąd Apelacyjny podstawy rozstrzygnięcia, prawidłowa była ocena Sądu Apelacyjnego o braku potrzeby przeprowadzenia dowodów wskazanych przez pozwanego w uzasadnieniu zarzutów naruszenia

art. 227 k.p.c. i art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Zarzuty te były zatem nieuzasadnione.

Wbrew stanowisku skarżącego Sąd Apelacyjny wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przepisy prawa materialnego na podstawie których stwierdził nieważność umowy zawartej przez strony. Z uzasadnienia wyroku wydanego przez Sąd Apelacyjny wynika, że podstawą stwierdzenia nieważności umowy było zarówno uznanie, iż umowa zawarta przez strony naruszała istotę tego stosunku zobowiązaniowego, co powodowało jej nieważność na podstawie art. 58 § 1 k.c., jak też stwierdzenie, że umowa zawierała klauzule abuzywne, których wyeliminowanie z umowy prowadzi do jej nieważności. Bezzasadny był zatem zarzut naruszenia art. 327¹ § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Uzasadniony był zarzut naruszenia art. 69 ust. 1 i ust. 2 Prawa bankowego w zw. z art. 353¹ k.c. i art. 58 § 1 k.c. poprzez uznanie, że umowa zawarta przez strony jest sprzeczna z naturą stosunku prawnego z uwagi na przyznanie bankowi jednostronnej możliwości ustalania wysokości świadczeń. Postanowienia umowne w tym zakresie nie uzasadniały stwierdzenia nieważności umowy na podstawie art. 58 § 1 k.c. Związane z tym naruszenie prawa materialnego nie miało jednak znaczenia dla sposobu rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej, gdyż zaskarżony wyrok odpowiadał prawu, z uwagi na prawidłową ocenę skutków abuzywności postanowień zamieszczonych w umowie zawartej przez strony, której dokonał Sąd drugiej instancji (art. 398¹⁴ k.p.c.).

W judykaturze utrwalone jest stanowisko, że postanowienia umowne obejmujące tzw. klauzule przeliczeniowe, określające kurs CHF do waluty polskiej za pomocą mechanizmu opartego o stosowanie klauzul kursowych ustalanych jednostronnie przez bank, stanowią niedozwolone postanowienia umowne. W judykaturze podkreślono, że określenie wysokości zobowiązania konsumenta z odwołaniem się do tabel kursów ustalanych przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów ustalania wysokości kursu, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równość stron. W świetle art. 385¹ § 1 k.c. nie budzi wątpliwości, że tego rodzaju klauzule abuzywne są bezskuteczne. Stanowisko, które w tym zakresie wyraził Sąd Apelacyjny

nie uzasadnia zarzutu dokonania błędnej wykładni art. 385¹ § 1 k.c. oraz naruszenia art. 385² k.c.

Wyeleminowanie z umowy postanowień dotyczących stosowania tabel kursowych nie zezwala na wykonywanie umowy bez zasadniczej zmiany jej charakteru, stanowiącego prawną i gospodarczą przyczynę zawarcia umowy przez strony. W takiej sytuacji utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, a jej uzupełnienie przez sąd jest niedopuszczalne. Uzasadniona była zatem ocena Sądu drugiej instancji o nieważności (bezskuteczności) całej umowy, a związane z tym dalsze konsekwencje są uzależnione od tego, czy nieważność umowy zagraża interesom konsumenta, co otwierałby dopiero drogę do zastąpienia klauzul niedozwolonych, o ile konsument nie sprzeciwił się temu, obstając przy nieważności całej umowy.

Sąd Apelacyjny ocenił także prawidłowo, że stwierdzenie abuzywności klauzuli ryzyka walutowego powoduje, iż utrzymanie umowy nie jest możliwe. Powyższe stanowisko Sądu Apelacyjnego pozostaje w zgodzie z aktualnym, utrwalonym stanowiskiem judykatury, uwzględniającym orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczące wykładni przepisów Dyrektywy 93/13. Oceny tej nie podważa zmiana przepisów Prawa bankowego dokonana na mocy ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw. Wbrew stanowisku skarżącego za możliwością utrzymania umowy zawartej przez strony nie przemawia również treść art. 358 § 2 k.c. Zawarte w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia prawa materialnego kwestionujące stwierdzone przez Sąd Apelacyjny skutki abuzywności postanowień umowy dotyczących tabel kursowych były zatem nieuzasadnione.

W orzecznictwie wyrażono także stanowisko, że klauzule waloryzacyjne, które w umowie kredytu nie zostały wyrażone w sposób jasny i precyzyjny podlegają badaniu pod kątem abuzywności i przyjęto, iż w celu zrealizowania przez bank obowiązków informacyjnych o ryzyku walutowym i kursowym w związku z zawarciem umów kredytowych indeksowanych do waluty obcej lub denominowanych w walucie obcej, nie jest wystarczające wskazanie w umowie, że ryzyko kursowe ponosi kredytobiorca oraz odebranie od niego oświadczenia o standardowej treści odnośnie poinformowania o ponoszeniu przez kredytobiorcę

ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty obcej. Klauzula ryzyka walutowego i klauzula kursowa mogą funkcjonować tylko łącznie i stanowią klauzulę indeksacyjną określającą główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Stanowisko Sądu drugiej instancji w tym zakresie było zatem także uzasadnione.

Sąd Apelacyjny ocenił prawidłowo, że powodowie mieli interes prawny w domaganiu się ustalenia nieważności umowy. Nieuzasadniony był zatem zarzut naruszenia art. 189 k.p.c.

Z tych względów skarga kasacyjna była pozbawiona uzasadnionych podstaw i podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 391 § 2 i art. 398²¹ k.p.c.

Dariusz Dończyk

Dariusz Zawistowski

Paweł Grzegorzczak

[SOP]